

Dragi prijatelju!

Kada tvoja obitelj priprema neku proslavu, danima ranije planira i dogovara detalje koji će tu proslavu uljepšati. Na sam dan iznosi se najljepše posuđe i stavlja se na čisti stolnjak. S tim se uparuju najljepše čaše, slažu se ubrusi, cvijeće i različiti ukrasi. Sve ima svoju svrhu. Tako je i kod liturgijskih slavlja: pred Boga stavljamo najbolje i najljepše što imamo. U ovoj katehezi ćemo govoriti koje predmete pripremamo za slavlja u našim crkvama.

Liturgijski predmeti

U Crkvi često čujemo riječ *liturgija*. To je djelo koje činimo Bogu na slavu, a nama na spasenje. Hrvatska riječ za liturgiju je *bogoslužje* (Bogu služimo). Za nas kršćane to su najsvetiji čini i zato za njih moramo imati posebno pripravljen prostor po kojemu će se to prepoznati. Zato su crkve sveta mjesta u kojima pazimo kako se ponašamo i što činimo. U bogoslužju se služimo predmetima koje nazivamo **liturgijski ili crkveni predmeti**. Ti su predmeti po mnogočemu obični, ali zbog korištenja u bogoslužju polažemo veliku pažnju od čega su napravljeni, gdje se čuvaju, kako se s njima postupa i slično. Nekima od njih se služimo za vrijeme svete mise, a drugima za vrijeme slavlja ostalih sakramenata i crkvenih događanja. Liturgijski predmeti uglavnom se čuvaju u dijelu crkve koji se zove *sakristija*.

Upoznaj neke od liturgijskih predmeta kako bi ti bilo jasnije ono što se događa u liturgiji, za vrijeme svete mise ili slavlja drugih sakramenata. Možda ih nije jednostavno i lako sve upamtiti, ali ćeš ovdje na jednom mjestu imati lako dostupne informacije.

Liturgijsko posuđe je često pozlaćeno jer nam je od velike važnosti. Tako s njim i postupamo: s poštovanjem i misleći uvijek na Boga. Mnogi primjerci liturgijskog posuđa imaju veliku umjetničku vrijednost, a oni koji nisu više u upotrebi čuvaju se u muzejima i riznicama gdje su izloženi kao kulturno blago nekog kraja.

Jedan od najpoznatijih simbola euharistije je **kalež**. U njega za vrijeme svete mise svećenik ulijeva vino i vodu koji postaju krv Kristova. Kalež se izrađuje u obliku čaše s drškom, najčešće od plemenitih metala zlata i srebra. Na kalež se stavlja **patena (plitica)** – plitka posuda u obliku tanjurića. Okrugla je i pozlaćena, a na nju se stavlja hostija koja za vrijeme mise postaje tijelo Kristovo.

Vino i voda za oltar stavljaju se u **ampulice (vrčiče)**.

Kada nakon svete pričesti preostane posvećenih hostija, svećenik ih stavlja u **ciborij** i sprema u svetohranište te se one čuvaju za sljedeću svetu misu ili za pričest bolesnika. Ciborij izgleda poput kaleža, ali ima poklopac.

Osim ciborija u svetohraništu se može nalaziti i **pokaznica (monstranca)** u kojoj se čuva i izlaže Isusovo tijelo na klanjanje ili za nošenje u procesiji (npr. na svetkovinu Tijelova). Ona je posebno svečano ukrašena i kao da ima oblik sunca.

ODVOJI VRIJEME I POGLEDAJ!
Liturgijsko posuđe

„OVO ČINITE MENI NA SPOMEN“ (LK 22,19)

Kadionica je svečano ukrašena posuda u kojoj se pali tamjan – mirisna smola kojom se kadi za vrijeme mise. Dim zapaljenog tamjana uzdiže se uvis. Zato on simbolizira uzdizanje naših molitava „do Božjeg prijestolja“.

Zvonce služi da upozori vjernike na važne dijelove svete mise. Najčešće ga čuješ kada svećenik podiže uvis tijelo i krv Kristovu i kada se poklanja pred svetohraništem u kojemu se čuvaju posvećene hostije.

Škropionica je metalna posuda s blagoslovljenom vodom iz koje **škropilom** svećenik škropi sebe i vjernike koji pritom čine znak križa.

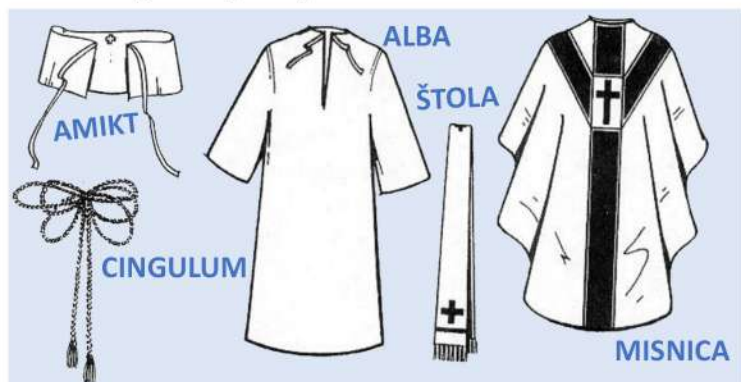
Raspelo (križ) treba biti smješteno u blizini oltara. Križ označuje raspetog Isusa i znak je našega spasenja.

Svijećnjak i svijeće su važni u liturgiji. Svijeća je simbol Isusa Krista.

Liturgijsko ruho

Odielo (ne) čini čovjeka! Vjerojatno ti je poznata ova izreka. Premda je točno da nas odijelo neće učiniti boljim ili lošijim ljudima, po njemu ćemo sigurno moći nešto reći o osobi koja ga nosi. Tako ćemo i po liturgijskoj odjeći moći prepoznati je li osoba koja je nosi biskup, svećenik ili đakon, nalazi li se na svetoj misi ili nekoj drugoj pobožnosti. Za svetu misu svećenici oblače posebno misno ruho. Misno ruho se ne smije nositi u svakodnevnim svjetovnim prigodama, ali postoji odjeća koju svećenici i redovnici nose prilikom redovitog svakodnevnog vršenja svojih dužnosti.

Za slavlje svete mise svećenik oblači **amikt** (naglavnik), platneni ovratnik koji se stavlja preko ramena i učvršćuje u struku. Potom oblači **albu** koja je poput košulje koja seže do gležnjeva, a podsjeća na krsnu haljinu. Alba se u struku veže dvostrukim pojasom **cingulumom**. Svaki svećenik, kao znak svećeničke službe, stavlja preko ramena **štolu** te oblači **misnicu**. Oni su uvijek u određenoj liturgijskoj boji (bijela, ljubičasta, crvena i zelena).

I drugi vjernici (laici) koji sudjeluju u liturgiji, npr. čitači i ministranti, mogu nositi posebnu liturgijsku odjeću (albu) namijenjenu njima. Izvan liturgije svećenici nose **kolar** koji se stavlja na kolar-košulju ili dugu crnu haljinu koja se zove **talar** (reverenda), a redovnici nose **habit**. Po njima su ljudima lako prepoznatljivi.

Neku liturgijsku odjeću i predmete nosi isključivo biskup. **Mitra** označuje biskupovu učiteljsku vlast i biskup je nosi na glavi na svetoj misi. Oko vrata stavlja **pektorajl** (križ) koji je znak njegove svećeničke službe. Osim toga, u ruci može držati **biskupski štap**, umjetnički izrađen, a na vršku zavinut i označava biskupovu pastirsku službu. Obično je od srebra. Na ruci nosi **biskupski prsten**.

ŽELIŠ LI ZNATI VIŠE?

Kalež
(Lectio brevis)

Liturgijsko
ruho (Lectio
brevis)

Liturgijske knjige

Liturgijske knjige su crkvene knjige iz kojih se čita ili pjeva na liturgijskim slavljinama. Svećenik slavi svetu misu koristeći liturgijsku knjigu koja se zove **misal**. U misalu se nalaze sve misne molitve i obredi koje izgovaraju svećenik i narod u svetoj misi. Za druge sakramente i svete čine sve je opisano u **obrednicima**. Čitači čitaju iz **lektionara** u kojima se nalaze liturgijska čitanja za svaki dan, nedjelje, blagdane, slavlja svetaca, došašće, korizmu i uskršno vrijeme. Iz lektionara se čita s ambona. Odlomci četiriju evanđelja koji se čitaju u posebno svečanim slavljinama crkvene godine nalaze se u **evanđelistaru**. On je raskošno uvezen, stavljen u bogate korice jer je vidljivi znak Krista kao Riječi Božje.

Kada pjevamo, služimo se **pjesmaricama** jer se u njima nalaze skladbe koje su prikladne za slavlje svete mise i drugih sakramenata i blagoslovina. U **molitveniku** pronalazimo molitve i različite pobožnosti koje molimo u kući i u crkvi. Svećenici i redovnici mole u određeno doba svakog dana iz posebnih knjiga koje nazivamo **časoslov**.

Liturgijski predmeti

Liturgijski predmeti i ruho

- ▶ U dogovoru sa župnikom i katehetom napravite plan pripreve svega što je potrebno za euharistijsko slavlje te ga se pokušajte pridržavati.
- ▶ Održite jednu katehezu u crkvi i nastojte prepoznati što predstavljaju koja umjetnička djela, posebno ona koja su povezana s biblijskim tekstovima.
- ▶ Pridruži se ministrantima svoje župe te redovito brini o liturgijskim predmetima, ruhu i knjigama!

Umjetnost u crkvi

Mnoge crkve samom svojom arhitekturom i unutrašnjošću izazivaju u nama divljenje. Sigurno si uočio slike, freske, vitraje, kipove itd. koji prikazuju neki biblijski događaj ili događaj iz života nekoga svetca. Oni pridone se svetosti i ljepoti liturgijskog prostora. Njime nas žele potaknuti na molitvu i razmišljanje o našem odnosu prema Bogu.

Razmisli!

Čiji se sve kipovi nalaze u tvojoj župnoj crkvi? Prouči zašto je neki svetac prikazan s određenim simbolima.

Napravi križ i misnicu koje ćeš staviti u molitveni kutak u svom domu.

Presavij i izreži dio kolaž-papira u odabranoj liturgijskoj boji, zaobli ga na jednom kraju. S „prednje“ strane izreži otvore za ruke te za glavu. Sad kad si dobio misnicu, ukraši je po želji i stavi na križ. Ako želiš da križ samostalno stoji, donji kraj križa na pregibu savij prema unazad i tako napravi postolje.

Liturgijske knjige

Pripremamo oltar za misu

1. Razvrstaj pojmove!

misnica | pokaznica | kalež | štola | Rimski misal
molitvenik | mitra | alba | ciborij | cingulum | lekcionari

Liturgijski predmeti	Liturgijsko ruho	Liturgijske knjige

2. Spoji parove!

biskup ▶	◀ misal
knjiga ▶	◀ kalež
krv Kristova ▶	◀ mitra
kip ▶	◀ alba
haljina ▶	◀ svetac
sakristija ▶	◀ dio crkve

3. Pogodi što sam!

- a) Ja sam haljina koju svećenik nosi na svetoj misi. Poznata sam po tome što dolazim u raznim bojama. Ja sam _____.
- b) Ja sam knjiga, liturgijska. Na mojim stranicama možeš pročitati liturgijska čitanja za svaki dan u godini, bila korizma, bilo došašće, blagdan ili obični dan. S mojih stranica čita se s ambona. Ja sam _____.

4. Zamijeni broj odgovarajućim slovima i otkrij nazive predmeta vezanih uz svetu misu, a onda ih oboji!

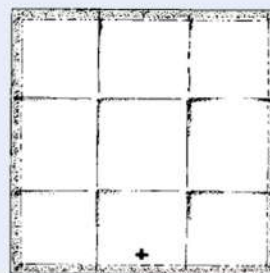
1	A	16	L
2	B	17	LI
3	C	18	M
4	Č	19	N
5	Ć	20	NJ
6	D	21	O
7	DŽ	22	P
8	Đ	23	R
9	E	24	S
10	F	25	Š
11	G	26	T
12	H	27	U
13	I	28	V
14	J	29	Z
15	K	30	Ž

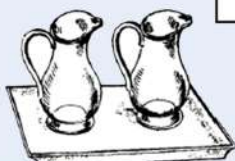
15	1	16	9	30

12	21	24	26	13	14	1

15	21	23	22	21	23	1	16

1	18	22	27	16	13	3	9

3	13	2	21	23	13	14

22	21	15	1	29	19	13	2	1

5. Otkrij o kojemu je predmetu riječ, čemu služi koji predmet i nacrtaj ga!

NAZIV PREDMETA	ČEMU SLUŽI?	NACRTAJ PREDMET
Kalež		
	Dvije male posude za vino i vodu koji se ulijevaju u kalež na svetoj misi.	
		